

Vrijheid van vereniging

De Grondwet en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) regelen de ‘vrijheid van vereniging’. Die vrijheid van vereniging heeft een positieve en een negatieve kant. Iedereen mag een vereniging vormen, of lid worden van een vereniging. Niemand kan daartoe verplicht worden, en verenigingen mogen nieuwe leden weigeren. De vrijheid van vereniging geldt echter niet voor alle verenigingen en is niet onbeperkt.

Vorig jaar is die beperking van de vrijheid van vereniging bevestigd in een arrest van de Hoge Raad en een uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB). Bij de Hoge Raad ging het om de Wet op het accountantsberoep (Wab) die accountants verplicht om lid te zijn van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA). Artikel 8 van de Grondwet staat toe dat bij wet van de vrijheid van vereniging wordt afgeweken. De vereniging Orde van Registeradviseurs Nederland (OvRAN) stelde zich op het standpunt dat het verplichte lidmaatschap van de NBA in strijd is met de vrijheid van vereniging (ar-

tikel 11 EVRM). De Hoge Raad bevestigde dat artikel 11 EVRM niet geldt voor ‘publiekrechtelijke verenigingen’. Over de vraag of sprake is van een publiekrechtelijke vereniging kijkt het EVRM of:

- de vereniging is opgericht bij wet;
- de vereniging is geïntegreerd in structuren van de Staat;
- de vereniging een algemeen belang nastreeft,
- de vereniging administratieve, regulerende of tuchtrechtelijke taken heeft.

De Hoge Raad was het eens met het gerechtshof dat de NBA geen vereniging was zoals bedoeld in artikel 11 EVRM, omdat de NBA bij wet is ingesteld. Accountants kunnen zich daarom niet beroepen op de negatieve vrijheid van vereniging en moeten zich aansluiten bij de NBA.

Noodzakelijk

Voor taxichauffeurs in Amsterdam geldt bijna hetzelfde voor aansluiting bij een Toegelaten Taxi Organisatie (TTO). De zaak bij het CBB ging om een zelfstandige taxichauffeur waarvan de TTO de aansluitingsovereenkomst had opgezegd. Het ge-

volg daarvan was dat de vergunning van de taxichauffeur werd ingetrokken, omdat die niet meer voldeed aan de taxiverordening. De taxichauffeur stelde daarop dat het TTO-systeem in strijd is met de negatieve vrijheid van vereniging. Het CBB oordeelde dat het TTO-systeem wel onder artikel 11 EVRM viel, en dat ook sprake was van een beperking van de negatieve vrijheid van vereniging. Artikel 11 EVRM laat echter beperkingen toe, als die bij wet zijn geregeld en noodzakelijk zijn (zie kader). Het CBB stelde vast dat de mogelijkheid van een TTO-systeem wordt geboden in de Wet personenvervoer 2000. Verder stelde het CBB vast dat er grote problemen waren op de Amsterdamse taximarkt. Het CBB vond het TTO-systeem daarom ook noodzakelijk. Taxichauffeurs in Amsterdam moesten dus aangesloten zijn bij een TTO om een vergunning te krijgen en houden.

Hoge Raad 6 december 2019, ECLI (verkort): 1908 en College van Beroep voor het bedrijfsleven 12 november 2019, ECLI (verkort): 581

Joop Werner, advocaat bij Schaap advocaten en notarissen, www.schaap.eu

Vrijheid van vereniging geldt niet voor iedereen en is niet onbeperkt

Artikel 8 van de Grondwet regelt dat iedereen samen met anderen een vereniging mag oprichten en dat iedereen lid mag worden van een vereniging. Bij wet kunnen uitzonderingen op deze regel worden gemaakt. Dezelfde ‘vrijheid van vereniging’ is ook geregeld in artikel 11 van het EVRM.

De vrijheid van vereniging heeft een positieve en een negatieve kant. De positieve kant is de vrijheid om een vereniging te

vormen, of lid te worden. De negatieve kant is de vrijheid om geen vereniging te hoeven oprichten, en niet lid van een vereniging te hoeven worden, en voor een vereniging om leden te weigeren.

Veiligheid

De vrijheid van vereniging geldt echter niet voor alle verenigingen en is niet onbeperkt. Artikel 11 van het EVRM geldt niet voor publiekrechtelijke verenigingen. Dit artikel

staat daarnaast een uitzondering toe op deze vrijheid van vereniging, als die afwijkingen bij wet zijn geregeld en als ze ‘in een democratische samenleving noodzakelijk’ zijn voor bescherming van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid, de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Bestuur Rendement

Dit artikel wordt u aangeboden door Bestuur Rendement

Bestuur Rendement is hét nieuws- en adviesmagazine voor bestuurders van non-profitorganisaties. Het doel van Bestuur Rendement is om de bestuurder te informeren over alle ontwikkelingen op het gebied van het besturen van een organisatie, financiën, fiscaliteit, personeelszaken en marketing. De bestuurder krijgt praktische informatie over deze verschillende aspecten en waar nodig adviezen voor zijn organisatie.

Bestuur Rendement biedt u:

- veel signalerend nieuws over veranderende wet- en regelgeving;
- beknopte artikelen met veel tips die de lezer direct in de dagelijkse praktijk kan gebruiken;
- marktanalyses over relevante onderwerpen voor de bestuurder.
- wekelijkse e-mailservice met het allerlaatste nieuws;
- een aanvulling op de inhoud van elke uitgave met praktische, online tools.

Kijk voor meer informatie of een proefabonnement op www.rendement.nl/bestuurblad